

ÖLVECKY EDIT

AZ IDEGEN NYELVEK OKTATÁSI SPECIFIKUMAI A LÁNYISKOLÁKBAN A XIX. SZÁZAD VÉGÉN

A Pozsonyi Állami Felsőbb Leányiskola 1884/85 évi értesítőjében jelent meg Wollmann Elma (1856-1929), internátusi igazgatónő és francia nyelvtanárnő *Az idegen nyelvek tanításáról általában* c. tanulmánya. Köztudott, hogy a lányiskolákban és leánygimnáziumokban nagy hangsúlyt fektettek az idegen nyelvek oktatására a XIX. század végén.

A nyelvtanítás célját illetően különböző nézetek álltak szemben egymással. Egyesek szerint a nyelvtanítás célja a tanulók szellemi tehetségét képezni. Ennek értelmében a nyelveket nem anyaguk, hanem képző hatásuk miatt kell tanítani, így azok alaki képzőeszközöknek tekinthetők. Főként a holt nyelvek (latin, görög) kerülnek itt előtérbe. Wollmann szerint azonban az idegen nyelvek tanulásának általános célja az, hogy az illető nemzettel az írott művek által a tanulók érintkezzenek. Nem az a cél, hogy a lányok minél több nyelvet tanuljanak, hanem éppen ellenkezőleg: az, hogy a tanult nyelveket, még ha számuk alacsony is, a lehető legalaposabban sajátítsák el. „Többet ér az anyanyelven kívül egy idegen nyelvet alaposan megtanulni, mint kettőt, hármat vagy négyet fölületesen ismerni.” Legcélravezetőbbnek azt tartja, ha a gyermek anyanyelvének kívül egyszerre csak egy vagy legfeljebb két idegen nyelvet tanul és gyakorol. Ami ezt a számot meghaladja, nem vezet eredményhez, mivel ha a fő hangsúlyt a nyelvtanulásra fektetik, akkor a nevelés és tanítás egyoldalú lesz. Nagyon fontos, hogy az iskolában és otthon is figyelembe vegyék, hogy a gyermek szellemi ere-

jének túlságos szétosztása esetén nem érhető el kitűnő eredmény, de még kielégítő siker sem.

Egy másik fontos gyakorlati tanácsa: ahhoz, hogy az idegen nyelvek tanítása képzőleg hasson, ne kezdjék el tanításukat nagyon korán, és ne tanítsanak gyors egymásutánban több nyelvet. Példaként felhossa, gyakran előfordult, hogy nagyon korán kezdték el az idegen nyelvek tanítását, s mire a gyermek az adott nyelv elemeivel valamelyest megismerkedett, addigra már egy újabb idegen nyelvet kezdtek el vele tanítani.

A gyermeknek először anyanyelvükben kell bizonyos önállóságra szert tenniük, bizonyos érettséghez jutni, ismeretekkel rendelkezni, s csak ezután hozzáfogni az idegen nyelv tanulásához. Az idegen nyelv elemeinek elsajátításánál a tanár feladata, hogy segítsen a kezdeti nehézségeket legyőzni, s megtalálni az újszerűség varázsát az adott nyelvben. „Egy idegen nyelvet bírni annyit tesz, mint azt olvasni, írni és beszélni tudni.” – vallotta Wollmann Elma. Fontos, hogy a nyelvtanár a tanulót beszélni tanítsa, s a nyelvet ne csak külső használatáért, hanem inkább élelenségéért tanítsa.

A tulajdonképpeni cél, hogy miért tanítsanak minden felsőbb leányiskolában egy idegen nyelvet, az, hogy a lányok képesek legyenek az adott nyelven írt szellemi termékeknek, irodalmi műveknek az értelmét, mondanivalóját felfogni és élvezettel olvasni. Ennek ellenére hatásos eszköz, hogy beszélni tanítják az idegen nyelvet, mert így köny-

nyebben beleélhetik magukat az illető nemzet érzelmeinek kifejezésébe. Ha a tanítás célja csupán az, hogy valamely mű tartalmát megértsék és felfogják a tanulók, nem törődve a kifejezéssel és az élő nyelvérzettel, akkor a fordítások olvasása kielégítő lenne. Általánosan elmondható, hogy az eredeti alkotások hiányos nyelvismeret mellett való olvasása kevesebbet ér, mint egy jó fordítás folyékony és teljesen érthető olvasása.

A szerző példaként felhossa azokat az anyákat, akik nem törődnek azzal, hogy lányuk a francia műveket úgy értse és olvassa, mint a született franciák, de annál nagyobb hangsúlyt fektetnek arra, hogy gyermekük „parlázni” tudjon. Ez alatt a fecsegő beszédet értik, mely lényegesen eltér a módszeresen kezelt beszédgyakorlatokról, melyek az iskolai oktatásban a rendszeres nyelvtannal, olvasással és fordítási gyakorlatokkal párhuzamban mint elsődleges alapot, majd mint a nyelvtanítás folytatólagos részét tárgyalják. A beszédgyakorlatok képző és nevelő hatással vannak a tanulóknak. Ha a tanuló idegen nyelven felel, nagyobb figyelmet és összpontosítást kell fordítania válaszára. Emellett ismereteinek gyors alkalmazására és léleklélenlétre van szüksége. Ezekben rejlik a képző és nevelő hatás. A beszédgyakorlatok azonban csak akkor fogják ezeket a hatásokat kiváltani, ha a tanító örömmel és kedvvel kezeli azokat.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

■ Wollmann Elma: *Az idegen nyelvek tanításáról általában*. In: Pozsonyi Állami Felsőbb Leányiskola Értesítője, 1884/85, 3-9.